

РІЗНОВИДИ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ ШКОЛЯРІВ НА ВІДКРИТИХ СПОРТИВНИХ МАЙДАНЧИКАХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

Олександр Томенко, Тімур Москаленко

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка, Суми,
Україна

Анотація. Вступ. За інформацією Всесвітньої Асамблеї охорони здоров'я, за кордоном понад 80% підлітків 11–17-річного віку не дотримуються поточних міжнародних рекомендацій щодо мінімальної годинної фізичної активності на добу (серед дівчат це 85% і 78% серед хлопців). У контексті підвищення рухової активності доцільним є збільшення ефективності використання спортивних об'єктів закладів освіти різного рівня. Сьогодні в нашій країні мережа включає фізкультурно-спортивні споруди для занять понад 160 видами спорту та проведення активного дозвілля. Проблема стану спортивних майданчиків та їх цільового застосування лише фрагментарно розглядається у дослідженнях науковців. Варто відзначити зростаючі вимоги не тільки до оформлення (дизайну), але й до їх цільового використання. Отже, актуальним є дослідження особливостей використання спортивних майданчиків закладів освіти, особливо у районах, постраждалих від бойових дій, одним з яких є м. Суми. **Мета.** Визначити різновиди рухової активності школярів та особливості використання ними відкритих спортивних майданчиків закладів освіти м. Суми. **Методи.** Аналіз науково-методичної літератури, метод опитування для оцінювання різновидів рухової активності школярів на відкритих спортивних майданчиках, методи математичної статистики. **Результати.** В Україні існують специфічні проблеми, пов'язані з використанням школярами спортивних майданчиків. Обмежені ресурси, застаріла інфраструктура та різний рівень обізнаності про важливість фізичного виховання сприяють виникненню цих проблем. Як наслідок, багато школярів не мають належних можливостей займатися регулярними фізичними навантаженнями, що негативно впливає на їхній загальний розвиток і самопочуття. Отримані результати показали, що найпопулярнішими видами рухової активності у позанавчальний час серед цього контингенту дітей залишаються рухливі ігри, футбол, прогулянки і вправи на гімнастичних приладах. Діти, за невеликим винятком, здебільшого рівномірно залучалися до тих чи інших видів рухової активності в різні часові періоди.

Ключові слова: рухова активність, спортивні майданчики, школярі, заклади освіти.

Oleksandr Tomenko, Timur Moskalenko

TYPES OF STUDENTS' MOTOR ACTIVITY AT THE SPORTS GROUNDS OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Abstract. *Introduction.* According to the World Health Assembly, more than 80% of adolescents aged 11–17 do not follow the current international recommendations for a minimum of one hour of physical activity per day (among girls, it is 85% and 78% among boys). In the context of increasing physical activity, it is advisable to increase the efficiency of the use of sports facilities in educational institutions of various levels. Today, in our country, the network includes sports facilities for more than 160 sports and active leisure activities. The problem of the condition of sports grounds and their intended use is only fragmentarily considered in research. It is worth noting the growing requirements not only to the design but also to their intended use, and therefore, it is important to study the peculiarities of school students' use of sports grounds of educational institutions, especially in areas affected by hostilities, one of which is Sumy. *Objective.* To define types of students' motor activity and peculiarities of using open sports grounds at the educational institutions of Sumy. *Methods.* The analysis of scientific and methodical literature, the method of a survey for the estimation of types of students' motor activity at open sports grounds, methods of mathematical statistics. *Results.* In Ukraine, there are specific problems related to the use of sports grounds by school students. Limited resources, outdated infrastructure, and varying awareness of the importance of physical education cause these problems. As a result, many school students do not have adequate opportunities to engage in regular physical activity, which negatively affects their overall development and well-being. The findings showed that the most popular out-of-school time physical activities among the relevant group of children are outdoor games, football, walking, and exercises with the use of gymnastic equipment. Children, with few exceptions, were mostly evenly involved in various types of physical activity in different time periods.

Keywords: physical activity, sports grounds, schoolchildren, educational institutions.

Томенко О., Москаленко Т. Різновиди рухової активності школярів на відкритих спортивних майданчиках закладів освіти. *Sport Science Spectrum*. 2024; 1: 109–113. DOI: 10.32782/spectrum/2024-1-17

Tomenko O., Moskalenko T. Types of students' motor activity at the sports grounds of educational institutions. *Sport Science Spectrum*. 2024; 1: 109–113. DOI: 10.32782/spectrum/2024-1-17

Вступ. За інформацією Всесвітньої Асамблеї охорони здоров'я, за кордоном понад 80% підлітків 11–17-річного віку не дотримуються поточних міжнародних рекомендацій щодо мінімальної годинної фізичної активності на добу (серед дівчат це 85% і 78% серед хлопців) [16], а в Україні ці показники є ще нижчими [12]. У контексті підвищення рухової активності доцільним є збільшення ефективності та повноти використання спортивних об'єктів закладів освіти різного рівня. Сьогодні в нашій країні мережа включає фізкультурно-спортивні споруди для занять понад 160 видами спорту та проведення активного дозвілля [2]. Згідно з даними проведених нами досліджень, на територіях, постраждалих від бойових дій, частину з них повністю або частково зруйновано [10].

Проблема стану спортивних майданчиків та їх цільового застосування лише фрагментарно розглядається у дослідженнях науковців (С. Гаркуша [4], Г. Блажівський, Н. Савитська [2], І. Кінаш [5], наших дослідженнях [10]). Водночас сьогодні значно змінюються вимоги щодо цільового призначення таких споруд, через що актуальним вважаємо вивчення особливостей їх використання учнями у закладах освіти, які перебувають у потерпілих від обстрілів і руйнувань місцевостях нашої країни.

Дослідження проведено відповідно до теми зведеного плану науково-дослідної роботи кафедри теорії та методики фізичної культури Сумського державного педагогічного університету імені А. Макаренка на 2021–2025 роки (№ ДР 0121U000900).

Мета дослідження – визначити різновиди рухової активності школярів та особливості використання ними відкритих спортивних майданчиків закладів освіти м. Суми.

Методи. Для досягнення мети дослідження нами застосовувався метод опитування за допомогою Google-форми для оцінювання різновидів рухової активності школярів на відкритих спортивних майданчиках [7], методи математичної статистики.

Під час дослідження визначали показники відвідуваності учнями шкіл спортивних майданчиків відкритого типу у м. Суми, найбільш поширені різновиди рухової активності окремо для школярів молодшої, основної та старшої школи. Для проведення опитування у позанавчальний час залучено 1 250 учнів різних вікових категорій, які відвідували відкриті спортивні майданчики після уроків. Серед них найбільше учнів 11–14 років (40,2%), 36,9% склали школярі від 6 до 10 років, а частка школярів 15–17 років становила 22,9%.

За статтю відвідувачі зазначених спортивних споруд поділилися так: 50,1% хлопців і 49,9% дівчат. Зазначимо, що згадані показники стосуються лише робочих днів, вихідні та період канікул під час дослідження не враховувалися.

Результати дослідження. За результатами опитування відзначено, що 76,4% школярів користувалися такими спорудами після уроків, а 23,6% – ні. Зазначимо, що, згідно з даними різних авторів, у нашій країні найпоширенішими є майданчики для занять різноманітними спортивними іграми (баскетбол, волейбол, футбол) та легкою атлетикою [2; 13; 19].

Одним з найпопулярніших видів активності для школярів 6–10 років був футбол (18%), водночас його вибирали здебільшого хлопці, частка яких склала 31,3%. Серед дівчат частка тих, хто вибрав футбол, становила лише 0,6%.

Деяко нижчими у рейтингу виявилися гімнастичні вправи на спортивному знарядді (поперечина, бруса, шведська стінка тощо). Загальний відсоток таких дітей склав 13,1%. Серед дівчат ця діяльність з показником 15% виявилася другою за популярністю. Відносно великий відсоток залученості дітей молодшого шкільного віку до використання різноманітних гімнастичних приладів, на нашу думку, зумовлений насамперед відносно хорошим станом відповідного обладнання, а також майже стовідсотковою наявністю його на спортивних майданчиках, де проводили дослідження.

Розподіл пріоритетності видів рухової активності серед школярів віком 11–14 років на спортивних спорудах закладів освіти має значні відмінності залежно від статі опитуваних. Зокрема до чільної «трійки» серед хлопців увійшли футбол (40,5%), спілкування з друзями (14,9%) та легкоатлетичні вправи

(9%). Водночас представниці жіночої статі віддавали перевагу на майданчиках спілкуванню (33,9%), пішим прогулянкам (21,5%) та пасивному відпочинку (9,9%).

Угаданій вище віковій групі дітей більшою популярністю користуються пасивні форми проведення часу, ніж ті, які передбачають високоінтенсивні навантаження та фізичні вправи (особливо це було характерно для дівчат 11–14 років).

Більш старші школярі також продемонстрували поза межами школи тенденцію до зменшення часу, який використовується для активних занять фізичними вправами на майданчиках. Серед цього контингенту переважало спілкування з друзями (22,2%): 17% серед хлопців і 30,1% серед дівчат. 2–3 рази на тиждень займалися на спортивних майданчиках 33,9% опитаних, лише один раз – 31%, 19,9% дітей займалися 3 рази або частіше, частка з 15,2% займалися щодня. За результатом опитування 52,3% проводили на спортивному майданчику або споруді до 15 хв, 21,6% – 30–45 хв, 18,2% – 15–30 хв, 7,9% – до 15 хв.

58,7% опитаних не влаштовує стан спортивної інфраструктури (майданчиків, спортивних залів, ста-

Таблиця 1

Найпопулярніші види діяльності, які здійснюють учні віком 11–14 років на відкритих спортивних майданчиках

№	Види діяльності (%)	Хлопці	Дівчата	Разом
1	Футбол	40,5	2,3	21,4
2	Спілкування з друзями	14,9	33,9	24,4
3	Прогулянки	3	21,5	12,25
4	Л/А вправи	9	2,3	5,6
5	Вправи на гімнастичному обладнанні	6,8	6,3	6,55
6	Баскетбол	5	2,5	3,75
7	Їзда на велосипеді	3,7	4,9	4,3
8	Споживання їжі	2,8	8	5,4
9	Пасивний відпочинок	1,1	9,9	5,5
10	Волейбол	4,7	0,2	2,45
11	Рухливі ігри	2,6	3,1	2,7
12	Настільний теніс	1,9	1,5	1,7
13	Ролики, самокат	0,9	2,5	1,7
14	Катання на скейті	1	0,5	0,75
15	ЗРВ	0,9	0	0,45
16	Регбі	0,3	0	0,15

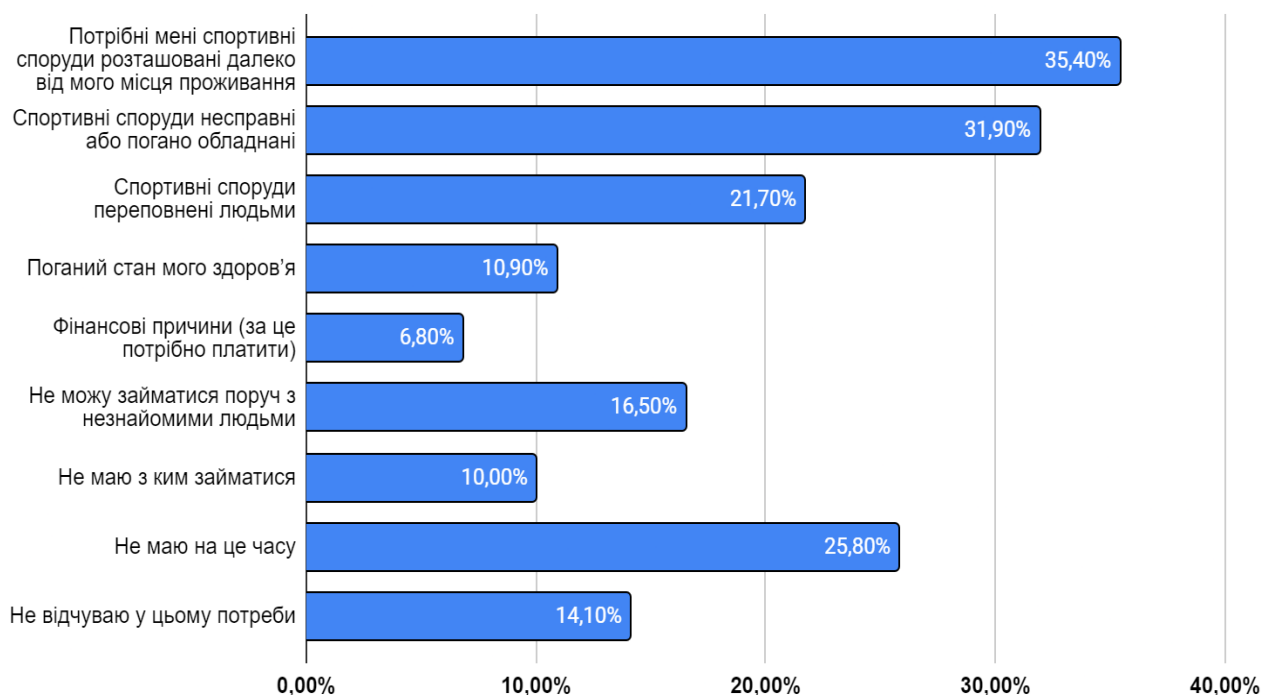

Рис. 1. Фактори, які заважають школярам користуватися спортивними спорудами

діонів тощо), 41,3% – влаштовує. Для 5,4% спортивні споруди розташовані далеко від місця проживання, для 31,9% споруди несправні або погано обладнані, для 21,7% спортивні споруди переповнені людьми, 6,8% опитаних заважають фінансові причини (за це потрібно платити), 16,5% не можуть займатися поруч з незнайомими людьми, 10% не мають з ким займатися, 25,8% не мають на це часу, а 14,1% не відчувають у цьому потреби.

Дискусія. Використаний нами інструментарій проведення дослідження у вигляді опитування добрався відповідно до аналогічних опитувань, проведених міжнародними інституціями. Наприклад, анкети, яка була включена в Глобальне дослідження здоров'я учнів на базі школи (GSHS) – спільного дослідження ВАОЗ і асоціації медичних закладів США з епідеміологічного контролю за 10 ключовими напрямками серед підлітків 13–17 років та методів та інструментарію оцінювання рівня фізичної активності дітей до 5 років і до 10 років [9; 14; 15; 17–20].

За даними А. Мандюка [7], згідно з проведеними у місті Львів досліджень використання спортивних майданчиків школярами, зафіксо-

вано результати, які загалом співвідносяться з отриманими нами. Так, найпопулярнішими видами активності для хлопців різних вікових груп виявились футбол, рухливі ігри, вправи на гімнастичному знарядді та спілкування з друзями, а для дівчат – прогулянки, спілкування з друзями та пасивний відпочинок. Також за результатами опитування цим автором школярів оцінено такі індикатори рухової активності, як організована спортивна діяльність та рухова активність, неорганізована ігрова діяльність та активне переміщення.

У дослідженнях О. Крижанівської [6] та В. Веклича [3] проаналізовано стан матеріально-технічного забезпечення фізичного виховання у закладах освіти, у тому числі наявність та якість майданчиків, спортивного обладнання та інших необхідних ресурсів. У підсумку авторами відзначено, що багатьом закладам не вистачає належного матеріально-технічного забезпечення для занять руховою активністю, і лише 6% шкіл мають достатні ресурси. Додатково до виявлення проблем ці автори пропонують кілька рішень для покращення матеріально-технічного забезпечення рухової активності, таких як збільшення фінансування.

За результатами наших попередніх досліджень стану та функціонального призначення спортивних майданчиків закладів освіти м. Суми, проведених у 2022 році [10], найвищу оцінку отримала група показників «доступність / безпека». Оцінка групи характеристик «функціональність» становила 7,33 балів, «відповідність / справність обладнання» – 6,42 бали, «стан покриття» – 5,38 бали. Найнижчим виявились оцінки такої групи характеристик, як «благоустрій / комфорт» (5,27 бали). Аналіз цих результатів у зіставленні з отриманими нами найпопулярнішими різновидами рухової активності школярів на спортивних майданчиках свідчить про їх логічний взаємозв'язок, адже молодь шкільного віку швидше віддає перевагу проведенню часу та спілкуванню на майданчиках, ніж конкретним чітко регламентованим видам рухової активності, враховуючи високий рівень оцінювання критерію «доступність / безпека» і водночас помірну оцінку критеріїв «відповідність / справність обладнання», «стан покриття» та «благоустрій / комфорт».

Порівняно з отриманими нами даними європейська молодь віддає перевагу іншим різновидам рухової активності на спортивних майдан-

чиках, вибираючи футбол, їзду на велосипеді, роликах, самокаті [1; 11; 12]. Як бачимо, тут школярі зацікавлені видами активності, які потребують якісних пристроїв та засобів пересування (відповідно, мають високу вартість і не завжди доступні для придбання в умовах важкого фінансового становища окремих сімей в Україні).

Конфлікт інтересів. Автори заявляють, що відсутній будь-який конфлікт інтересів.

Висновки. В Україні існують специфічні проблеми, пов'язані з використанням школярами спортивних майданчиків. Обмежені ресурси, застаріла інфраструктура та різний рівень обізнаності про важливість фізичного виховання сприяють виникненню цих проблем. Як наслідок, багато школярів не мають належних можливостей займатися регулярними фізичними навантаженнями, що негативно впливає на їхній загальний розвиток і самопочуття.

Отримані результати щодо залученості учнів у позанавчальний час до різних видів фізичної активності засвідчили перевагу таких видів, як рухливі ігри, футбол, прогулянки і вправи на гімнастичному знарядді.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробленням пропозицій до обласної програми «Освіта-2025» щодо удосконалення та відновлення інфраструктури спортивних майданчиків закладів освіти, вивченням особливостей використання відкритих спортивних майданчиків інших постраждалих від бойових дій регіонів України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Борецький З. Польський досвід оздоровчо-рекреаційної діяльності з використанням спортивних споруд типу «Орлик». *Спортнаука України*. 2015. № 2. С. 48–54.
2. Блажівський Г., Савитська Н. Актуальні проблеми функціонування спортивних споруд та ефективність їх використання. *Фіз. виховання та спорт у контексті держ. програми розвитку фіз. культури в Україні: досвід, проблеми, перспективи*. 2014. № 1. С. 16–19.
3. Векліч В. Оцінка матеріально-технічного забезпечення фізичного виховання у загальноосвітніх школах України. *Фіз. виховання спорт та культура здоров'я у сусп.-ві*. 2019. № 4 (44). С. 47–52.
4. Гаркуша С. Характеристика стану здоров'я сучасної учнівської та студентської молоді в Україні. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету*. 2013. С. 92–94.

5. Кінаш І. Інфраструктура фізичної культури та спорту України: сучасний стан, проблеми розвитку, способи вирішення. *Бізнес Інформ*. 2013. № 1. С. 174–177.

6. Крижанівська О. Фізична культура студентів в Україні: сучасний стан та перспективи. *Фіз. виховання спорт та культура здоров'я у сусп.-ві*. 2018. № 3 (37). С. 35–40.

7. Мандюк А. Теоретико-методичні основи формування культури вільного часу школярів з використанням різних форм рухової активності: дис. ... докт. наук з фізичного виховання та спорту: спец. 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення»; Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського. Львів, 2021. 345 с.

8. Мандюк А., Ріпак М. Оцінка функціонального стану відкритих спортивних майданчиків м. Львова. *Вісн. Черніг. нац. пед. ун-ту*. 2018. № 152 (2). С. 102–105.

9. Семененко В., Трачук С., Теліус В., Малишева О. Європейський досвід організації фізичної активності дітей та підлітків: проблематика і перспективи. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2023. № 3. С. 56–62. DOI: 10.32652/tmfvs.2023.3.56–62.

10. Томенко О., Матросов С., Москаленко Т. Стан та функціональне призначення спортивних майданчиків закладів освіти Сумської міської територіальної громади. *Вісн. Прикарпат. нац. ун-ту*. 2023. № 41. С. 81–86.

11. Karimov F. Scientific and Methodological Bases of Normalization of Loads in Physical Education and Mass Sports-Health Training. *EUR J BUS STARTUPS OPEN SOC 2 2*. 2022:24–8.

12. King AC. Community-based approaches to reducing health inequities and fostering environmental justice through global youth-engaged citizen science. *Int J Environ Res Public Health*. 2021. 892 p.

13. Krutsevich T., Pangelova N., Trachuk S., Ivanik O. Motor activity of the male and female population in modern society. *Journal of Physical Education and Sport*. 2019. № 19 (3). P. 1591–1598. DOI: 10.7752/jpes.2019.03231.

14. Kolbe LJ. School health as a strategy to improve both public health and education. *Annu Rev Public Health*. 2019. № 40. P. 443–463.

15. Hammami A. Physical activity and coronavirus disease 2019 (COVID-19): specific recommendations for home-based physical training. *Manag Sport Leis*. 2022. № 27 (1–2). P. 26–31.

16. Promoting physical activity through schools: a toolkit. Geneva: World Health Organization; 2021. URL: <https://apps.who.int/iris/handle/10665/350836>.

17. Promotion of physical activity in the education sector. Current situation and good experiences of European Union Member States in the WHO European Region. 2018. URL: http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0007/398995/Education-Factsheet_RUS.pdf?ua=1.

18. Semenenko V., Trachuk S., Telius V., Malysheva O. European experience of organizing physical activity of children and adolescents: problems and prospects. *Theory Methods Phys Educ Sports*. 2023. № 3. P. 56–62.

19. Syrovatko Z., Yefremenko M., Anikeienko L., Bilokon V., Korol S. Strengthening students' health in the process of sports and health tourism engagement. *Wlad Lek*. 2021. P. 1478–1482.

20. Suha Yuksel H., Neşe Şahin F., Maksimovic N., Drid P., Bianco A. School-based intervention programs for preventing obesity and promoting physical activity and fitness: A systematic review. *Int J Environ Res Public Health*. 2020. № 17.1. P. 347.

REFERENCES

1. Borek Z. Polish experience of health and recreational activities with the use of sports facilities such as «Orlik». *Sports science of Ukraine*. 2015; 2: 48–54. (In Ukrainian)

2. Blazhyevskiy H., Savytska N. Current problems of sports facilities and efficiency of their use. *Physical Education and Sports in the Context of the State Program for the Development of Physical Culture in Ukraine: Experience, Problems, Prospects*. 2014; 1: 16–19. (In Ukrainian)

3. Veklich V. Assessment of material and technical support of physical education in secondary schools of Ukraine. *Physical education sports and health culture in society*. 2019; 4 (44): 47–52. (In Ukrainian)

4. Garkusha S. Characterization of the health status of modern pupils and students in Ukraine. *Bulletin of Chernihiv National Pedagogical University*. 2013: 92–94. (In Ukrainian)

5. Kinash I. Physical Culture and Sports Infrastructure of Ukraine: Current Status, Development Problems, and Solutions. *Business Inform*. 2013; 1: 174–7.

6. Kryzhanivska O. Physical Culture of Students in Ukraine: Current Status and Prospects. *Physical education sports and health culture in society*. 2018; 3 (37): 35–40. (In Ukrainian)

7. Mandiuk A. Theoretical and methodological bases of forming the culture of free time of schoolchildren using various forms of physical activity [Doctoral dissertation in physical education and sports, specialty 24.00.02 – physical culture, physical education of different groups of the population]. Lviv: Ivan Bobersky Lviv State University of Physical Culture. 2021. 345 p. (In Ukrainian)

8. Mandiuk A., Ripak M. Assessment of the functional condition of open sports grounds in Lviv. *Bulletin of Chernihiv National Pedagogical University Series*. 2018; 152 (2): 102–5. (In Ukrainian)

9. Semenenko V., Trachuk S., Telius V., Malysheva O. European experience in organizing physical activity of children and adolescents: problems and prospects. *Theory and methods of physical education and sports*. 2023; 3: 56–62 DOI: 10.32652/tmfvs.2023.3.56–62. (In Ukrainian)

10. Tomenko O., Matrosova S., Moskalenko T. Condition and functional purpose of sports grounds of educational institutions of Sumy city territorial community. *Bulletin of the Carpathian National University*. 2023 (41): 81–6. (In Ukrainian)

11. Karimov F. Scientific and Methodological Bases of Normalization of Loads in Physical Education and Mass Sports-Health Training. *EUR J BUS STARTUPS OPEN SOC 2 2*. 2022:24–8.

12. King A.C. Community-based approaches to reducing health inequities and fostering environmental justice through global youth-engaged citizen science. *Int J Environ Res Public Health*. 2021:892.

13. Krutsevich T., Pangelova N., Trachuk S., Ivanik O. Motor activity of the male and female population in modern society. *Journal of Physical Education and Sport*. 2019; 19 (3) 231: 1591–1598. DOI: 10.7752/jpes.2019.03231.

14. Kolbe LJ. School health as a strategy to improve both public health and education. *Annu Rev Public Health*. 2019; 40: 443–63.

15. Hammami A. Physical activity and coronavirus disease 2019 (COVID-19): specific recommendations for home-based physical training. *Manag Sport Leis*. 2022; 27 (1–2): 26–31.

16. Promoting physical activity through schools: a toolkit. Geneva: World Health Organization; 2021. Access mode: <https://apps.who.int/iris/handle/10665/350836>.

17. Promotion of physical activity in the education sector. Current situation and good experiences of European Union Member States in the WHO European Region. 2018 Access mode: http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0007/398995/Education-Factsheet_RUS.pdf?ua=1.

18. Semenenko V., Trachuk S., Telius V., Malysheva O. European experience of organizing physical activity of children and adolescents: problems and prospects. *Theory Methods Phys Educ Sports*. 2023; 3: 56–62.

19. Syrovatko Z., Yefremenko M., Anikeienko L., Bilokon V., Korol S. Strengthening students' health in the process of sports and health tourism engagement. *Wiad Lek*. 2021: 1478–82.

20. Suha Yuksel H., Neşe Şahin F., Maksimovic N., Drid P., Bianco A. School-based intervention programs for preventing obesity and promoting physical activity and fitness: A systematic review. *Int J Environ Res Public Health*. 2020; 17.1: 347.

Надійшла 24.01.2024

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ

Томенко Олександр Анатолійович <https://orcid.org/0000-0002-1097-965X>,
rehabsc.tt@gmail.com

Москаленко Тімур Андрійович <https://orcid.org/0009-0002-6167-1898>,
moskalenkotimur06@gmail.com

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка,
вул. Роменська, 87, м. Суми, 40002, Україна

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

Tomenko Oleksandr <https://orcid.org/0000-0002-1097-965X>,
rehabsc.tt@gmail.com

Moskalenko Timur <https://orcid.org/0009-0002-6167-1898>,
moskalenkotimur06@gmail.com

Sumy State Pedagogical A.S. Makarenko University,
Romenska str., 87, Sumy, 40002, Ukraine